

**Рівненський інститут слов'янознавства
Київського славістичного університету**

*Кафедра теорії та практики перекладу
романо – германських мов*

014 – 023

Теоретична фонетика французької мови

**Програма та методичні рекомендації для студентів
спеціальності 7.030507 – “Переклад” (французька мова)**

Рівне – 2007

Тарасюк Н. Ю. Теоретична фонетика французької мови. Програма та методичні рекомендації для студентів спеціальності 7.030507 – “Переклад”. – Рівне: РІС КСУ, 2007. – 12 с.

Укладач: доцент кафедри теорії та практики перекладу романо – германських мов Рівненського інституту слов’янознавства Київського славістичного університету, канд. філ. наук *Тарасюк Н. Ю.*

Рецензенти: професор кафедри французької філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка кандидат філологічних наук *Соломарська О. О.* ; доцент кафедри французької філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка кандидат філологічних наук *Ситдикова І. В.*

Зміст

Вступ.....	с. 4
Програма курсу “ Теоретична фонетика французької мови”.....	с. 6
Плани семінарських занять.....	с. 8
Контрольні запитання.....	с. 11
Рекомендована література.....	с.12

Обговорено і затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу романо – германських мов РІС КСУ, протокол № 1 від 31.08. 2007р.

Обговорено та затверджено на засіданні Вченої ради Рівненського інституту слов’янознавства Київського славістичного університету, протокол № 4 від 4.12. 2007 р.

ВСТУП.

Предметом теоретичного курсу є фонічна форма сучасної французької мови.

Мета курсу:

1. Подати систематичний виклад теоретичних положень, висунутих вітчизняними та зарубіжними вченими у галузі фонетики французької мови.
2. Розглянути теоретичні та методологічні проблеми фонетики французької мови, познайомити студентів з розвитком різнопланових теоретичних концепцій вивчення проблемних питань фонетики.
3. Познайомити студентів з методами дослідження теоретичної фонетики. Враховуючи необхідність використання методів лінгвістичного аналізу, зосередити увагу на методах, що спираються на специфіку предмета вивчення фонетики, а саме її фонічну форму (акцентувати увагу на методах фізіологічного та інструментального аналізів).
4. Розглянути фонетичну систему французької мови, систематизувати та вивчити фонетичні засоби вираження мови: звуки, їхні варіанти та модифікації, використання звуків з точки зору комбінаторної фонетики, інтонаційні засоби (наголос, мелодика, ритміка і т.ін.).
5. З метою виділення та кращого вивчення основних рис фонетичної системи французької мови здійснювати аналіз явищ теоретичної фонетики французької мови у порівнянні з українською мовою та іншими мовами індоєвропейської сім'ї.

Дана програма курсу теоретичної фонетики розрахована на 18 академічних години, з яких 10 годин лекційних та 8 семінарських.

Семінарські заняття мають на меті:

1. Перевірити розуміння студентами викладення матеріалу, поданого у лекційному курсу теоретичної фонетики.
2. Сформувати у студентів навички реферування наукової літератури.
3. Навчити студентів орієнтуватись в основних світоглядних теоріях та концепціях в галузі теоретичної фонетики, сформувати у студентів навички аналізу проблем та процесів теоретичної фонетики.
4. Навчити студентів використовувати методи лінгвістичного, фізіологічного та інструментального аналізів з метою здійснення дослідницької діяльності, вирішення практичних завдань,

пов'язаних з методикою викладання мови та з формуванням і коректуванням вимови під час навчання французькій мові.

5. Навчити студентів культурі наукового мислення, ясно та логічно висловлювати свої думки як усно, так і письмово.
6. Сформувати у студентів навички самостійно опановувати нові знання, критично оцінювати набутий досвід з позицій останніх досягнень у галузі теоретичної фонетики.

З огляду на досить великий обсяг питань, що складають основу курсу теоретичної фонетики французької мови та з метою досягнення студентами оптимальних результатів у вивченні даного теоретичного курсу є рекомендованим вивчення певного переліку тем в межах організації самостійної роботи кожного студента. Така робота може перевищити 18 аудиторних годин, які пропонуються даною програмою для лекційних та семінарських занять.

Формою самостійної студентської роботи є наукова студентська діяльність, яка може бути втілена у написанні курсових та дипломних робіт у галузі теоретичної фонетики французької мови, в участі у науково-практичних конференціях викладачів та студентів ВНЗ.

Програма курсу "Теоретична фонетика французької мови".

Тема 1. Предмет та методи дослідження теоретичної фонетики.

Визначення предмета та методів дослідження теоретичної фонетики. Фонетичні засоби вираження мови як фонетичної системи. Розділи теоретичної фонетики. Артикуляторні органи та фізіологічні особливості утворення вокальних та консонантних звуків французької мови. Теоретичні концепції визначення фонем. Принципи транскрипції у французькій мові.

Тема 2. Орфоенія французької мови.

Визначення орфоенії. Орфоенічна норма та правила орфоенії французької мови. Стили вимови сучасної французької мови, особливості літературного та розмовного стилів.

Тема 3. Система голосних та приголосних.

Фізіологічний, акустичний та фонематичний критерії визначення голосних та приголосних. Особливості вокальної системи французької мови. Класифікація голосних: голосні переднього та заднього ряду, лабіалізовані, нелабіалізовані, відкриті, закриті, ротові, носові. Особливості консонантної системи французької мови. Класифікація французьких приголосних: проривні, щілинні, губні, передньоязичні, середньоязичні, задньоязичні, увулярні.

Тема 4. Артикуляторна база.

Особливості артикуляторної бази французької мови у порівнянні з іншими мовами. Формування фонем переднього ряду як одна з основних тенденцій розвитку фонетичної системи французької мови. Розвиток лабіалізованих звуків. Носові голосні як характерна риса французької фонетичної системи.

Тема 5. Силабічна структура французької мови.

Основні характеристики складу як основної мовної одиниці. Проблеми у питанні визначення складу щодо мов індоєвропейської сім'ї. Теорії складоподілу у французькій мові. Конститутивні особливості французького складу, відкриті та закриті склади. Вияв

висхідних характеристик приголосних та правила складоподілу за Щербою Л.В.

Тема 6. Видозмінення фонем.

Особливості вимови звуків з позицій комбінаторної фонетики. Основні типи модифікацій фонем: асиміляція, акомодация, вокальна дилація, дисиміляція. Регресивна та часткова асиміляції як доміантний вияв видозмінення фонем французької мови. Порівняльна характеристика особливостей модифікацій фонем французької та української мов.

Тема 7. Чергування фонем.

Основні характеристики чергування фонем у французькій мові. Живі чергування фонем, вплив орфоспічної норми на їх творення. Історичні чергування фонем, діахронічний аспект їхнього творення. Зв'язування як особливий вид чергування, вияв зв'язування у ритмічній групі.

Тема 8. Синтаксична фонетика.

Вияв просодичних засобів у визначенні типу речення. Система наголосу у французькій мові: кінцевий наголос, другорядний наголос, логічний наголос, афективний наголос. Визначення синтагми як основи речення. Основні характеристики синтагми. Мелодика французького речення.

Тема 9. Графіка та орфографія французької мови.

Особливості французької графіки. Принципи французької орфографії: фонетичний, етимологічний, морфологічний, історичний та ієрогліфічний принципи. Проблеми французької орфографії.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.

Тема 1. Предмет та методи дослідження теоретичної фонетики. Орфоенія французької мови.

1. Предмет та методи теоретичної фонетики, особливості використання фізіологічного та інструментального методів.
2. Основні характеристики та відмінності розділів теоретичної фонетики: загальна фонетика, дескриптивна фонетика, історична фонетика, компаративна фонетика.
3. Фізіологічні умови формування голосних та приголосних французької мови, лінгвістичний та акустичний фактори їхнього творення.
4. Основні відмінності між системами голосних та приголосних французької і української мов.
5. Теорії визначення фонем: психологічний фактор визначення фонем за Бодуеном де Куртене; лінгвістичний критерій визначення фонем за Щербою Л.; лінгвістичні принципи Фердинанда де Соссюра у визначенні фонем; фонологічний принцип як основа вивчення фонем Празькою школою.
6. Визначення орфоенії. Поняття орфоенічної норми та історичні фактори її формування.
7. Правила орфоенії, визначення вживання звуків та наголосу у сучасній французькій мові.
8. Особливості літературного та розмовного стилів вимови.

Практичні завдання.

1. Назвіть фонетичні засоби вираження мови як фонетичної системи.
2. Назвіть складові мовного апарату.
3. Визначте транскрибовані знаки для позначення голосних та приголосних, а також інші знаки, які використовуються у французькій транскрипції.
4. Визначити літературний та розмовний стилі вимови (вправа на аудіювання).
5. Транскрибувати речення, акцентуючи увагу на -e випадне відповідно до стилів вимови французької мови.

Тема 2. Система голосних та приголосних. Силабічна структура французької мови.

1. Характеристика основних критеріїв визначення голосних та приголосних.
2. Вокальна система французької мови та її особливості.

3. Консонантна система французької мови та її особливості.
4. Класифікація голосних та приголосних у французькій мові.
5. Проблема визначення складу щодо мовної індоєвропейської сім'ї.
6. Теорії складоподілу у французькій мові.
7. Основні характеристики складу як основної мовної одиниці.
8. Конститутивні особливості французького складу.

Практичні завдання.

1. Визначити характеристики голосних звуків відповідно до їх класифікації.
2. Визначити характеристики приголосних звуків відповідно до їх класифікації.
3. Визначити склади в межах однієї лексеми.
4. Визначити склади в межах ритмічної групи та синтагми.

Тема 3. Видозмінення фонем. . Чергування фонем.

1. Предмет вивчення комбінаторної фонетики. Основні типи модифікацій фонем.
2. Порівняльна характеристика особливостей модифікацій фонем французької та української мов.
3. Поняття чергування фонем, основні характеристики чергування фонем у французькій мові.
4. Вплив орфоепічної норми на творення живих чергувань фонем.
5. Діахронічний аспект творення історичних чергувань фонем.
6. Вияв зв'язування у ритмічній групі.

Практичні завдання.

1. Визначити основні типи модифікацій фонем.
2. Вказати повну та часткову асиміляції.
3. Визначити регресивну та прогресивну асиміляції.
4. Визначити живі та історичні чергування фонем.
5. Транскрибувати ритмічну групу з урахуванням зв'язування фонем.

Тема 4. Синтаксична фонетика. Графіка та орфографія французької мови

1. Проблема визначення типу речення відповідно до просодичних засобів.
2. Характерні особливості системи наголосу у французькій мові.
3. Основні характеристики синтагми як основи французького речення.
4. Мелодика французького речення.
5. Особливості та принципи французької графіки.

6. Проблеми французької орфографії.

Практичні завдання.

1. Визначити типи речень.
2. Розділити речення на синтагми, поставити знаки зчеплення та зв'язування.
3. Виготовити таблиці тонограм різних типів речень відповідно до мелодики розповідного, питального речень, до мелодики спонування та перелічення.
4. Назвіть графічні знаки французької мови, визначте мету їхнього використання.
5. Орфографічно запишіть слова, подані у транскрипції.
6. Транскрибуйте слова та речення французької мови.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ.

1. Предмет та методи вивчення теоретичної фонетики.
2. Розділи теоретичної фонетики. У чому полягають їх відмінності.
3. Умови формування голосних та приголосних французької мови.
4. Теоретичні концепції визначення фонем.
5. Визначення орфоєпії, поняття орфоєпічної норми та історичні фактори її формування.
6. Правила орфоєпії, визначення вживання звуків та наголосу у сучасній французькій мові.
7. Характерні риси основних стилів вимови сучасної французької мови.
8. Основні критерії визначення голосних та приголосних французької мови.
9. Вокальна система французької мови, її особливості.
10. Консонантна система французької мови, її особливості.
11. Класифікація голосних та приголосних французької мови.
12. Особливості артикуляторної бази французької мови у порівнянні з іншими мовами.
13. Основні тенденції розвитку фонетичної системи французької мови.
14. Проблема визначення складу щодо мовної індоєвропейської сім'ї.
15. Теорії складоподілу у французькій мові.
16. Конститутивні особливості французького складу.
17. Особливості вимови звуків з позицій комбінаторної фонетики.
Асиміляція, дисиміляція.
18. Особливості вимови звуків з позицій комбінаторної фонетики.
Акомодація, дилація.
19. Основні характеристики чергування фонем у французькій мові.
Живі чергування.
20. Основні характеристики чергування фонем у французькій мові.
Історичні чергування.
21. Зв'язування як особливий вид чергування фонем.
22. Проблема визначення типу речення відповідно до просодичних засобів.
23. Характеристика синтагми як основи французького речення.
24. Мелодика французького речення.
25. Особливості французької графіки.
26. Приципи та проблеми французької орфографії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.

1. Гордина М.В. Фонетика французского языка. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1973.
2. Дем'яненко М.Я. Вступний курс фонетики французької мови. – Київ: Вища школа, 1971.
3. Зиндер Л.Р. Общая фонетика. – М.: Высшая школа, 1979.
4. Катагощина Н.А. О современном французском произношении. – М.: Просвещение, 1974.
5. Крючков Г.Г. Современная орфография французского языка. – Киев: Изд-во при КГУ (Вища школа), 1987.
6. Рапанович А.Н. Фонетика французского языка. – М.: Высшая школа, 1980.
7. Трубецкой Н.С. Основы фонологии. И.Л., М., 1960.
8. Щерба Л.В. Фонетика французского языка. М., 1953.
9. Язык и наука в конце 20 в. М., 1996.
10. Chigarevskaja N. Traité de phonétique française. – Moscou: VS, 1982.
11. Lerond A. Dictionnaire de la prononciation. – P.: Larousse, 1980.